

3. Sociologická teorie Durkheim a Marxem inspirovaná kriminologie

Pravidlo tří kusů oblečení (USA, 40-60. léta)

Trestné činy

- Braní rukojmí - kdo se zmocní rukojmí a hrozí, že ho usmrtí anebo, že mu způsobí újmu, s cílem donutit jiného, aby něco konal, bude potrestán na **2-10 let**
- **5-12 let pokud unese dítě, více osob, újma na zdraví, chce získat značný prospěch**
- Loupež - kdo proti jinému užije násilí nebo pohrůžka násilí, v úmyslu zmocnit se cizí věci, **2-10 let**
- Nebezpečné vyhrožování - Kdo jinému vyhrožuje usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu, bude potrestán **odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.**
- Násilí proti orgánu veřejné moci - **6 měsíců až 5 let** (dříve ohrožování veřejného činitele)
-

Positivismus

- Zaměřuje se na příčiny kriminality a hledá je v biologii, psychologii, prostředí
- Dívá se na jedince, kriminálního a hledá jeho jinakost
- **Narozdíl od klasické školy**, které se dívá na čin, na jednání

Frenologie

- <https://aeon.co/videos/the-dangerous-nonsense-of-phrenology-shows-how-pseudoscience-takes-hold>

Normy

- Sankce - pozitivní i negativní
- **Normy** mají oporu v **hodnotách**

Emile Durkheim, 1858-1917

- **1895 Pravidla sociologické metody**
- 1897 Sebevražda
- Zakladatel sociologického přístupu ke kriminalitě

Durkheim

- Sociologie má vlastní předmět, sociální fakta, které se nacházejí mimo vědomí jedince, ale působí na jedince donucující silou
- Studovat sociální jevy jako věci
- *Kameny? Sociologie má obracet kameny, pod nimiž žije havěť světla se štítící (kdo to řekl?)*
- Tím se vymezil vůči přírodní vědě antropologii a na druhé straně vůči individuální psychologii

Premisa

- Sociální jevy je třeba vysvětlovat výhradně sociálními příčinami

kriminalita je normální

Nevyhnutelný společenský jev

Absence kriminality není možná, ani žádoucí. Porušení normy, není za všech okolností něčím negativním, ale lze jej vnímat také jako umožnění změny, vývoje, posunu. Zajišťuje to, že společnost neustrne ve vývoji.

Kriminalita existuje v každé společnosti. Jednání které je považováno za kriminální je ale v různých společnostech různé (98). Násilí vůči jedinci bylo častější, lidská důstojnost se tolik necenila (100).

It is not of course punishment that causes crime, but it is through punishment that crime, in its external aspects, is revealed to us. And it is therefore punishment that must be our starting point if we wish to understand crime.

Pozitivní význam deviantního chování

- Reprodukce norem, které nejsou stvrzovány, skrze jejich opakování - máme soukromé vlastnictví, ale vynucují se skrze potrestání drobného překročení.
- Jsou prohřešky, které trestně právní regulaci nepodléhají (ekonomická krize, burzovní pád).
- Trest není v první řadě určen tomu, kdo se provinil, ale společnosti
- Zraněné právo má ukázat, že platí
- Podstatou trestu není, že provinilec si odpyká čin a **trpí**, není to ani **odstrašení** napodobitelů
- Trest je důležitý pro **udržení kolektivního vědomí, soudržnosti, solidarity**

Funkce

- Funkcí trestu je uklidnění těch myslí, které mohly být a nebo dokonce musely být porušením pravidel otřeseny, aniž si uvědomily proč. Je jim třeba ukázat, že jejich víra v normy je stále oprávněná. (Durkheim)
- Funguje to podle vás „naší“ společnosti?
- Co to prakticky znamená? Jak to funguje, uveďte příklady?

Durkheim versus jiné přístupy Gabriel Tarde (současník)

- Vedl boj proti biologismu v sociálních vědách
- Založil vlastní kriminologickou školu
- Tarde vysvětlovat sociální jevy pomocí nápodoby
- Vše vychází z přání, víry a přesvědčení jednotlivců, která jsou dále napodobována a rozšiřována
- Byl prý dobrý pozorovatel a špatný teoretik
- Metodologický individualismus nebo psychologický redukcionismus
- Společenské jevy se vykládají z motivů jednotlivců

Durheim Video

- <https://www.youtube.com/watch?v=z9W0GQvONKc>

Uplatnil při studiu sebevražd

- Zde aplikovat na různé typy deviantního jednání
- nepřidávat morální posuzování a vlastní názor, dívat se na fenomény jako na fakta

Polemika s Rafaellem Garofalo (vrstevník), born 1851, Lombrosův student, zavedl termín kriminologie

- Odmítnutí teze o svobodné vůli, kterou razila klasická kriminologie
- Garofalo chtěl definovat kriminalitu jinak než právníci
- Rozlišil vlastní (vražda a krádež) a nevlastní kriminalitu (prohřešky proti soucitu a poctivosti)
- To Durkheim odmítá jako posuzování dle subjektivního cítění
- Kriminalita je to, co tak označuje společnost, je to to, na co reaguje trestem

Norma je konvence

- Mezi lidmi rozdíly ve zjevu i chování
- Co je normální je konvence
- Význam deviace není v samotném činu, ale ve společenském posouzení
- Pokud je reakcí trest, je jasné, že je chování nežádoucí

- Norma je konvence - ve vztahu k genderu
- Norma je konvence - ve vztahu k věku
- Norma je konvence - ve vztahu ke třídě

- Diskutujte, jak je jednání normováno ve vztahu k těmto kategoriím. Vyberte si jen jednu. Jak se v tomto ohledu konvence mění?

Přínos

- Základ pro strukturně funkcionální teorii
- Sociální jevy vysvětlovat sociálními příčinami